

KABELDRAGNING I NORRALA

Arkeologisk undersökning

Ale 1:23, Fors 1:3
RAÄ 4:1-3 och 31:1
Norråla socken
Söderhamns kommun
Hälsingland
2017

Inga Blennå

KABELDRAGNING I NORRALA

Arkeologisk undersökning

Ale 1:23, Fors 1:3
RAÄ 4:1-3 och 31:1
Norrala socken
Söderhamns kommun
Hälsingland
2017

Rapport 2018:09
Inga Blennå

Länsmuseet Gävleborgs rapportserie

Rapportserien innefattar rapporter inom länsmuseets verksamhetsområden arkeologi, bebyggelsehistoria, byggnadsvård, kulturmiljövård, etnologi, konst- och kulturhistoria.

Du kan själv ladda hem rapporter i PDF-format från länsmuseets hemsida www.lansmuseetgavleborg.se

Rapporter, böcker och mycket annat kan Du köpa/beställa i länsmuseets butik butiken@xlm.se eller 026-65 56 35.

Utgivning och distribution:

Länsmuseet Gävleborg

Box 746, 801 28 Gävle

Tel 026-65 56 00

www.lansmuseetgavleborg.se

© Länsmuseet Gävleborg 2018

Omslagsbild: Gravhög Norrala RAÄ 4:2 centralt i bild. Till vänster anas RAÄ 4:1 som utgör uppfarten till en ekonomibyggnad. Foto taget från söder. Foto: Inga Blennå

Staten har rätt att sprida dokumentationsmaterialet och rapporten enligt CC BY-licens. Lantmäteriverkets kartor omfattas ej av denna licens.

Allmänt kartmaterial från Lantmäteriverket. Medgivande MS2010/01366.

ISSN 0281-3181

Print: Länsmuseet Gävleborg

INNEHÅLL

Sammanfattning.....	5
Inledning.....	5
Målsättning och metod.....	5
Topografi och fornlämningsmiljö.....	6
Resultat.....	7
Förslag till vidare åtgärder.....	11
Referenser.....	11
Administrativa uppgifter.....	11
Bilaga 1. Schaktbeskrivning.....	12
Bilaga 2. Sektionsritningar.....	13

Figur 1. Översiktskarta med området för undersökningarna blåmarkerat.

SAMMANFATTNING

Länsmuseet Gävleborg har gjort två arkeologiska undersökningar i form av schaktningsövervakningar vid fornlämningarna RAÄ 4:1-3 och RAÄ 31:1. Fornlämningarna utgörs av gravar och ligger inom fastigheterna Fors 1:9 och Ale 1:23 i Norrala socken, Söderhamns kommun. Undersökningarna har gjorts på uppdrag av Ellevio AB/Kraftteamet Sverige AB som bygger om kraftnätet i området. Den antikvariska övervakningen utfördes 2017-09-06 och 2017-10-16 av Inga Blennå efter beslut av Länsstyrelsen Gävleborg (dnr 2026-2017).

Syftet med undersökningen var att dokumentera och tillvarata den information om fornlämningarna som kunde tänkas framkomma. Schakten mättes in med GPS, beskrevs och fotograferades. Vid RAÄ 4:1-3 omfattade den antikvariska övervakningen cirka 60 meter av schaktdragningen. Enstaka bitar av porslin och tegel hittades men inga orörda lagerföljder eller förhistoriska fynd framkom. Vid RAÄ 31:1 omfattade den antikvariska övervakningen cirka 40 meter av schaktdragningen. Inga kulturlager eller fynd framkom.

INLEDNING

Länsmuseet Gävleborg har utfört två arkeologiska undersökningar i form av schaktningsövervakningar i Norrala socken, Söderhamns kommun. Ellevio AB/Kraftteamet Sverige AB bygger om kraftnätet i området Norrala-Kungsgården i Söderhamns kommun. Arbetet görs genom att luftledningar ersätts med jordkabel. Länsstyrelsen Gävleborg har beslutat att antikvarisk övervakning ska ske på flera av platserna (dnr 2026-2017). Vid RAÄ 182 hade schaktning redan utförts varför en arkeologisk efterundersökning gjordes under sommaren 2017 (Blennå 2017). Den 2017-09-06 och 2017-10-16 har antikvarisk övervakning genomförts av Inga Blennå vid två fornlämningslokaler, RAÄ 4:1-3 inom fastigheten Fors 1:9 och RAÄ 31:1 inom fastigheten Ale 1:23. Kostnadsansvarig var Ellevio AB/Kraftteamet Sverige AB.

MÅLSÄTTNING OCH METOD

Syftet med den antikvariska övervakningen var att dokumentera och tillvarata den information som kan framkomma om de berörda fornlämningarna. Schaktdragningarna har också i möjligaste mån styrts för att undvika kontakt med de synliga fornlämningarna.

Schaktgrävningen på de två lokalerna har utförts med antikvarisk övervakning av arkeolog på platsen. Grävningen gjordes successivt lager för lager. Schakten mättes in med GPS, beskrevs och fotograferades.

Figur 2. Platserna för undersökningarna är markerade med röd ring. Omkringliggande forn- och kulturlämningar är markerade med blått.

TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ

Norrala socken är en kustsocken med en flack dalgång med Norralaån i dess mitt. En havsvik sträckte sig tidigare in i Norraladalen och i västra delen ligger bland annat Kungsgården som sannolikt utgjort ett äldre centrum i bygden. I Hälsingland nämns tre bebyggelsecentrum, förvaltningsområden eller så kallade folkland med förhistoriskt ursprung. Det södra heter *Alir* och har alltså, liksom de övriga områdena, en kungsgård vilken sannolikt anlagts under medeltid (Brink 1984:17).

Förleden i namnet Norrala (*Norale* 1314) hänvisar troligen på det geografiska läget i förhållande till grannsocknen Söderala. Efterleden är namnet på ett förhistoriskt förvaltningsområde, *Alir*, och hör troligen till bynamnet Ale i Norrala (Svenskt ortnamslexikon 2003:225).

Socken är en del av ett äldre bygdecentrum och här finns bland annat rika järnålderslämningar, med både gravar, husgrundsterrasser och järnframställning. Här finns även en runsten och en fornborg. Tidigare forskning visar att ett stort

antal gårdar övergavs under yngre järnålder och att den kvarvarande befolkningen fanns främst vid kusterna. Senare kom en expansion under sen vikingatid och tidig medeltid då bebyggelsen ökade markant (Liedgren 1992:219). Vid undersökningarna av ett gravfält, RAÄ 44, vid byn Borg i Norrala framkom bland annat en rik skelettgrav från folkvandringstid, den så kallade *Norralamannen*, men också brandgravar med yngre dateringar in i vikingatid. Detta visar att det här faktiskt funnits en kontinuitet mellan äldre och yngre järnålder (Mogren 2000:93).

RESULTAT

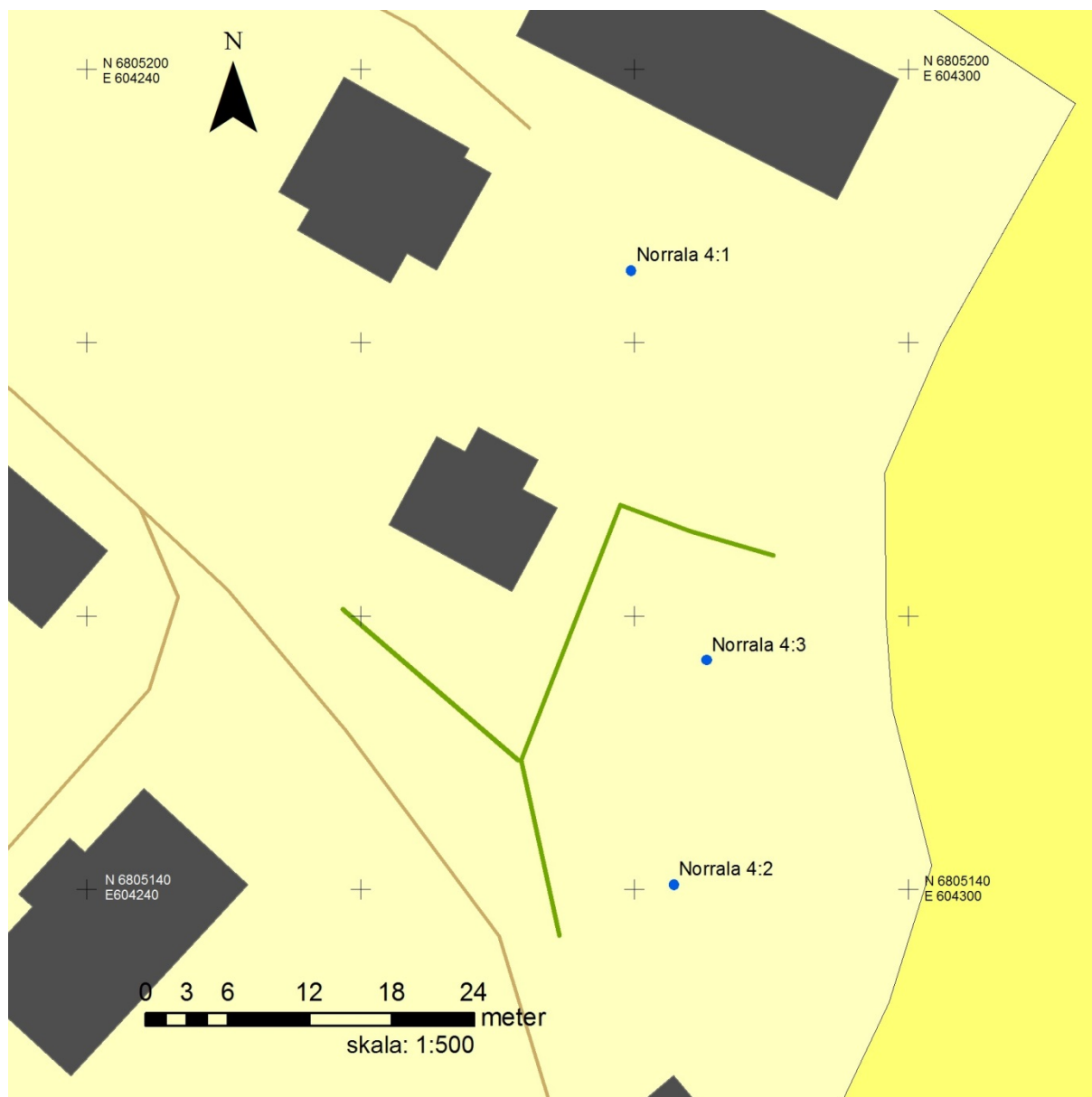
RAÄ 4:1-3 inom fastigheten Fors 1:9

Området består av plan och svagt SÖ sluttande tomtmark. Inom området finns tre registrerade gravar, även om tidigare karteringar tyder på att det funnits flera anläggningar på platsen enligt Riksantikvarieämbetets *fornsök*. Gravarna utgörs av två högar, 13–18 meter i diameter och 1,4–1,7 meter höga samt en stensättning, 9 meter i diameter och 0,5 meter hög.

Den antikvariska övervakningen omfattade drygt 60 meter av ledningsschaktet. Schaktet var 0,5 meter brett och 0,6–0,7 meter djupt. Materialet i den norra delen bestod av orörda lager av mörkbrun mylla med inslag av sot och brun sand. I botten av schaktet fanns grå lera. Materialet i södra delen av ledningsschaktet utgjordes av brun mylla som övergick i brun mjäla. I schaktet förekom enstaka bitar av porslin och tegel. Inga orörda lagerföljder eller förhistoriska fynd framkom. Materialet i västra delen av schaktet bestod av grå lera och inga kulturlager eller fynd framkom.

Figur 3. Den del av schaktet vid RAÄ 4:1-3 som löper i NNÖ-SSV vid RAÄ 4:1-3. Foto taget från SSV. Foto: Inga Blennå.

Figur 4. Undersökningsområdet Norrala RAÄ 4:1-3. Ledningsschaktet markerat med grönt. Markeringarna för gravarna är blå.

Figur 5. Profil i den NV-SÖ delen av schaktet vid RAÄ 4:1-3. Foto taget från NÖ. Foto: Inga Blennå.

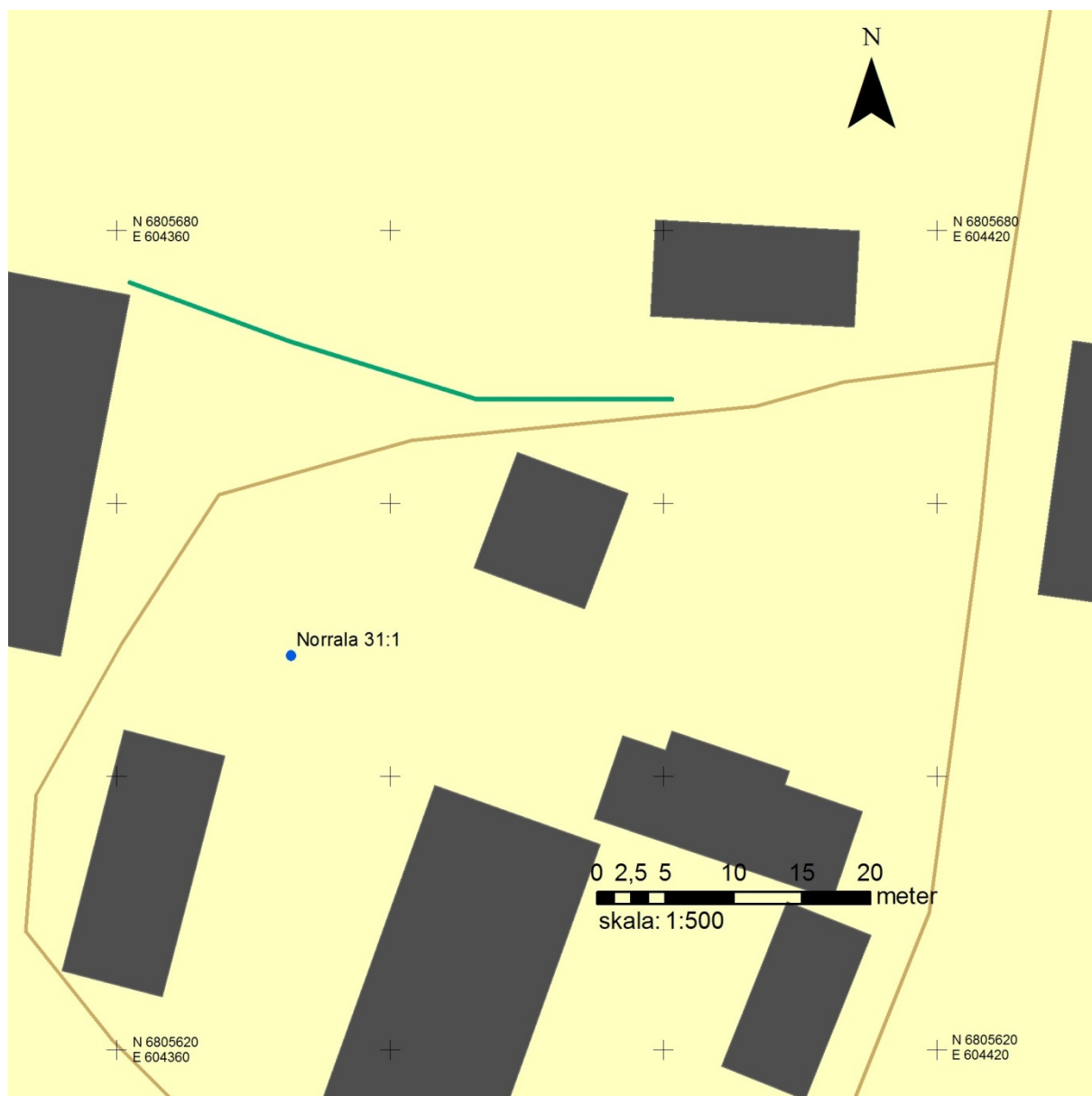

Figur 6. Profil i den NNÖ-SSV delen av schaktet vid RAÄ 4:1-3. Foto taget från NNV. Foto: Inga Blennå.

RAÄ 31:1 inom fastigheten Ale 1:23

Området består av i det närmaste plan tomtmark. Inom området finns en registrerad gravhög endast sex meter NÖ om boningshuset. Högen är 8x6 meter stor, 0,5–0,7 meter hög och bevuxen med prydnadsbuskar.

Den antikvariska övervakningen omfattade cirka 40 meter av ledningsschaktet. Schaktet var 0,6–0,7 meter brett och 0,6–0,7 meter djupt. Materialet i västra delen bestod av ett lager med brun sand som övergick i mera rödbrun sand. I botten av schaktet fanns grå lera. Materialet i östra delen av schaktet utgjordes av ett lager med grovt grus som övergick i grå lera. Inga kulturlager eller fynd framkom.

Figur 7. Undersökningsområdet Norrala RAÄ 31:1. Ledningsschaktet markerat med grönt. Markeringarna för gravarna är blå.

Figur 8. Profil i schaktet vid RAÄ 31:1. Foto taget från N. Foto: Inga Blennå.

FÖRSLAG TILL VIDARE ÅTGÄRDER

Om flera grävarbeten skulle bli aktuella på platserna bör samtidigt schaktningsövervakning utföras.

REFERENSER

- Blennå, I. 2017. *Boplats Solberg i Norrala*. Arkeologisk efterundersökning. Åkre 1:4, RAÄ 182, Norrala socken, Söderhamns kommun, Hälsingland. Rapport Läns museet Gävleborg 2018:08.
- Brink, S. 1984. *Ortnamn i Hälsingland*.
- Liedgren, L. 1992. *Hus och gård i Hälsingland*. En studie av agrar bebyggelse och bebyggelseutveckling i norra Hälsingland Kr.f.-600 e.Kr. Umeå universitet.
- Mogren, M. 2000. *Faxeholm i maktens landskap*. En historisk arkeologi. Lunds universitet.
- Svenskt Ortnamnslexikon. 2003. Språk- och folkminnesinstitutet Uppsala.

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

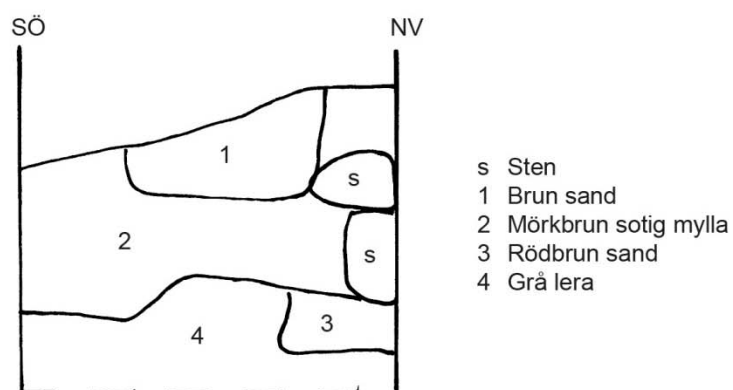
Länsstyrelsens diarienummer: 2026-2017
 Beslutsdatum: 2017-06-09
 Läns museet Gävleborgs diarienummer: 408/320
 Uppdragsgivare: Ellevio AB/Kraftteamet Sverige AB
 Undersökningstid: 2017-09-06 och 2017-10-16
 Arkeologisk personal: Inga Blennå
 Fornlämningarna: RAÄ 4:1-2 och 31:1 Norrala socken
 Fastighet: Fors 1:9 och Ale 1:23
 Koordinatsystem: Sweref 99TM
 Arkeologitimmer i fält: 8
 Dokumentationshandlingar: Förvaras i Läns museet Gävleborgs arkiv (2 digitala filer och 9 fotografier)
 Fynd: Inga fynd tillvaratogs

BILAGA 1. SCHAKTBESKRIVNING

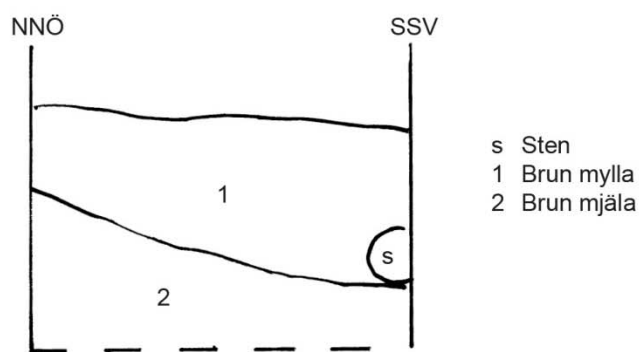
Schakt	Längd	Bredd	Riktning	Djup	Beskrivning
RAÄ 4:1-3, N och Ö delen	32 m	0,50 m	NV-SÖ, NNÖ- SSV	0,60– 0,70 m	Omrörda lager av mörkbrun mylla med inslag av sot och brun sand. 0,05-0,30 m st stenar och enstaka större. Övergår i grå lera. Enstaka bitar av porslin och tegel.
RAÄ 4:1-3, S delen	13 m	0,50 m	N-S,	0,60– 0,70 m	Brun mylla som övergår i brun mjäla med inslag av 0,04–0,10 m st stenar. Enstaka bitar av porslin och tegel.
RAÄ 4:1-3, V delen	17 m	0,50 m	NNV- SSÖ	0,60– 0,70 m	Grå lera. Inga fynd.
RAÄ 31:1, V delen	27 m	0,60–0,70 m	Ö-V,	0,60– 0,70 m	Brun sand som övergår i rödbrun sand. I botten grå lera. Inga fynd.
RAÄ 31:1, Ö delen	13 m	0,60–0,70 m	NV-SÖ	0,06– 0,70 m	Grovt grus som övergick i grå lera. Inga fynd.

BILAGA 2. SEKTIONSRTNINGAR

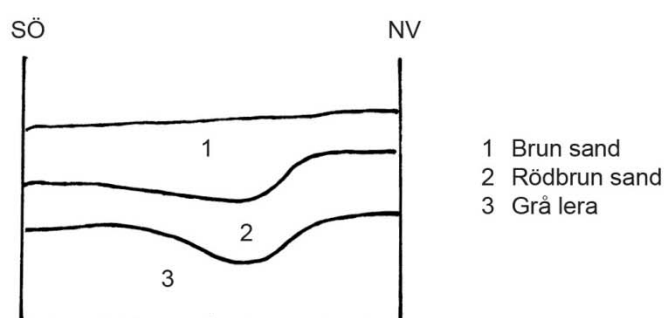
Profil i den NV-SÖ delen av schaktet vid RAÄ 4:1-3

Profil i den NNÖ-SSV delen av schaktet vid RAÄ 4:1-3

Profil i schaktet vid RAÄ 31:1

Skala 1:20

LÄNSMUSEET GÄVLEBORG, BOX 746, 801 28 GÄVLE. TEL 026-65 56 00. WWW.LANSMUSEETGAVLEBORG.SE
BESÖKSADRESS: SÖDRA STRANDGATAN 20, GÄVLE